

- 5) GAR, Nieuw Stadsarchief van Rotterdam (NSA), Ingekomen missiven bij de Raad (Ingek. miss.), 1838, nr. 2627.
- 6) Altenburg, op. cit., 14-15.
- 7) Van IJsselsteyn, 'Notulen' 142.
- 8) 'Memorie tot Beeter verversing van schoon water inde binnestad', 1761. Plan van Dirk de Loos, 20 juni 1775. In: GAR, Oud Stadsarchief van Rotterdam (OSA), Archief van het college van Fabrijkmeesteren (Fabricage), inv.nr. 4960.
- 9) 'Memorie', in: GAR, OSA, Fabricage, inv.nr. 4960.
- 10) Plan Dirk de Loos, in: GAR, OSA, Fabricage, inv. nr. 4960.
- 11) Altenburg, op. cit., 16-19.
- 12) Ibidem 20-26.
- 13) GAR, NSA, Uitgaande missiven van B. en W. (Uitg. miss.), 1838, nr. 834.
- 14) GAR, NSA, Ingek. miss., 1838, nr. 2627.
- 15) 'Project, voor Doorspuijing van de Grachten in de binnenstad te Rotterdam', in: GAR, Topografisch-Historische Atlas (THA), cat. nr. PW 43. Zie ook: Altenburg, op. cit., 30 (noot 8).
- 16) Op 24 november 1838 ging er namelijk een rapport van de fabriek-landmeter over deze materie naar Dijkgraaf en Hoogheemraden. Die stuurden op hun beurt op 20 december 1838 een brief aan B. en W. van Rotterdam. (Met dank aan de heer J.A. Jaeger, archivaris van het Hoogheemraadschap van Schieland). J.A. Scholten was fabriek-landmeter van 1817 tot 1863.
- 17) GAR, NSA, Repertorium op de ingekomen missiven (Rep. ingek. miss.), 1839, order 1, fol. 5.
- 18) GAR, NSA, Notulen van den Gemeenteraad, 29 december 1840.
- 19) GAR, NSA, Resolutien van de Raad, 1840, bijl. nr. 23.
- 20) Altenburg, op. cit., 33 (noot 13).
- 21) A. van der Woud, *Het lege land. De ruimtelijke orde van Nederland 1798-1848* (Amsterdam 1987) 279-280.
- 22) Van Ravesteyn, *Rotterdam in de negentiende eeuw* 21.
- 23) *Provinciaal Blad van Zuidholland* 1832, no. 97, in: GAR, NSA, Ingek. miss., 1832, nr. 1971.
- 24) Van den Noort, op. cit., 28.
- 25) GAR, NSA, Notulen Gemeenteraad, 27 februari 1841.
- 26) GAR, NSA, Resolutien Raad, 27 februari 1841, 29 (Schieland vaardigde twee leden af, zie: GAR, NSA, Resolutien Raad, 6 maart 1841, 32-33).
- 27) 'Memorie van Toelichting en Globaale Begrooting van Kosten, voor het Waterproject, om de binnenstad en de bewoonde gedeelten van de polders Cool, Rubroek, Oost- en West-Blommersdijk, van de stad Rotterdam, van Maaswater te voorzien', door W.N. Rose, 1 februari 1854 (in een bundeltje gedrukte stukken betreffende de tweede versie van het 'Waterproject') 1e stuk, 13, in: GAR, Bibl., nr. XXIII E 34. Voor meer ge-